

DESIGN

Трансформація стильових напрямків 20 років XX століття в проектуванні сучасного одягу, з метою гармонізації його властивостей

А. І. Баранова, Т. В. Ніколасва, Т. І. Ніколаєва, О. І. Балан

Київський національний університет технологій та дизайну
Corresponding author. E-mail: allabaranova10@gmail.com

Paper received 28.11.19; Accepted for publication 06.12.19.

<https://doi.org/10.31174/SEND-HS2019-214VII36-02>

Анотація. Стаття присвячена визначенню естетичних та функціональних параметрів сучасних колекцій одягу на основі дослідження художньо-композиційних характеристик стильових напрямків 20 років XX століття. У статті досліджено та проаналізовано процес побудови гармонізуючих принципів формоутворення форми та колориту у творчих роботах К. Малевича та можливості використання отриманих результатів у дизайн-проектуванні сучасного одягу з покращеними естетичними властивостями. Використав системний підхід та принципи інноваційного проектування сучасного одягу визначено закономірності використання художньо-композиційних характеристик творчого спрямування «Супрематизм» в проектуванні сучасного одягу для молоді, запропоновано проект перспективної колекції з покращеними естетичними та ергономічними характеристиками.

Ключові слова: дизайн, супрематизм, гармонія кольорів, геометричні форми, формоутворення.

Вступ. Дослідження стильових напрямів в дизайні 20-х р.р. XX століття, дає можливість проаналізувати формування проектної ідеології, яка обумовлена технічною революцією і появою нового світогляду. В дизайні XXI століття характерним є використання знакових систем та неповторність стильових прийомів, які ідентифікують комунікації в світі моди. Проблеми стилю та стилеутворення в проектній діяльності сучасних дизайнерів стали першочерговими. Досліджуючи методологію стилеутворення 20-х років XX століття, коли в дизайні визначилися формальні засоби формоутворення і нові творчі концепції, визначено, що трансформація стилів минулого дає можливість формування нової проектної концепції з візуальними ідентифікаторами і художньо-композиційною системою для гармонізації естетичних властивостей в проектуванні сучасного одягу [9].

Короткий огляд публікацій по темі. Такі визнані дослідники теорії «костюма», як П.Г. Богатирьов, Т.В. Козлова, Ф.М. Пармон, Р.А. Степучев відзначали в своїх наукових роботах, що костюм, в системі культури та мистецтва, виступає як знакова система. Мистецтво, як засіб художнього мислення, відображає формоутворювальну сутність стилів і є джерелом різноманіття форм, а також і критерієм оцінки їх новизни та актуальності. За останні роки, дослідження проблем стилеутворення в дизайні дозволяє об'єднати праці науковців для виявлення закономірностей формоутворення і використання в дизайні сучасного одягу [2, 10].

Емоційно-художній вплив елементарних форм авангарду, що сформувались на початку XX століття в 20-30 роках, стали джерелом для розвитку нових напрямків в дизайні і повноправною складовою сучасної візуальної культури. Авангардні ідеї художників 20-х років XX століття надихали відомих дизайнерів і світові будинки моди на створення сучасних колекцій одягу. Прикладами «цитуювання» служать колекції Proenza Schouler, Phillip Lim, Ronaldus Shamask і багатьох інших модних будинків, включаючи Christian Louboutin з його знаменитими «платформами Мондріана» [1, 12]. Сучасні дизайнери одягу концентрують свою увагу на художньо-композиційних засобах виразності та творчих експери-

ментах з формами і кольором. Проте використання знакових художньо-композиційних елементів творів супрематистів як формоутворюючого елементу, досліджено ще недостатньо.

Мета. Метою дослідження є визначення естетичних та функціональних параметрів сучасної колекції молодіжного одягу на основі дослідження стилеутворюючих характеристик творчих робіт митців художнього напрямку «Супрематизм» для створення колекції чоловічого одягу. В процесі проведення досліджень були досліджені та проаналізовані процес формоутворення та закономірності комбінування кольорів та геометричних форм у творчих роботах К. Малевича, на основі використання послідовного ряду наукового аналізу досліджень, а на основі отриманих результатів, визначити можливість використання їх у дизайн-проектуванні сучасного молодіжного одягу, з покращеними естетичними та ергономічними властивостями.

Матеріали та методи. Використано системний підхід в дослідженні художнього напрямку «Супрематизм» та принципів інноваційного проектування сучасного одягу. В роботі використані сучасні методи досліджень: структурно-функціональний, системно-структурний аналіз, соціологічні дослідження, комбінаторний метод формоутворення, засоби трансформації, морфологічний аналіз та синтез.

Результати та їх обговорення. Початок XX століття можна охарактеризувати зародженням та розвитком нових авангардних стильових напрямків: експресіоністів (В. Кандинський, П. Клее, Ф. Марк), кубістів (Ф. Леже), сюрреалістів (Ж. Міро), футуристів (Д. Северин, Д. Балла), супрематистів (К. Малевич), лучістів (М. Ларіонов), конструктивістів (Л. Попова, Л. Лисицький, А. Родченко). В наукових і творчих лабораторіях Європи та Росії робилися спроби узагальнити досвід абстракціоністських теорій: Р. Делоне (Франція) займався дослідженням динамічних якостей кольору та інших властивостей художньої мови; П. Мондріан (Голландія) виявляв естетичні концепції першоелементів форми; К. Малевич (Росія) пропагував переваги нової форми відмову від колишньої структури діалектики життя; В. Кандин-

ський (Росія) розмірковував про можливість втілення духовного на відміну від зовнішнього і випадкового [5]. Естетичний вплив елементарних форм в роботах художників-авангардистів досягався в закономірностях співвідношень форм, контрастів, взаємодії форм і кольору, простору і фігур. Абстракціонізм висловлювався через співвідношення абстрактних форм (геометричних фігур, кольорових плям, ліній, об'ємів) [2].

Яскравим представником супрематизму, який розвивався частково під впливом абстракціонізму, був К.

Малевич, який аналізував твори з точки зору форми і кольору, роблячи акцент на чисті форми, свободі змісту і функцій, переходячи в простір нового світу визначеної безпредметності [7]. (рис.1.)

Супрематизм Малевича визначається геометричними орнаментами і колірними рішеннями на білому тлі. Малевич створював нові конструкції об'єктів, які повністю відкидали зовнішні форми минулого, створюючи нову формальну динаміку енергії, відображаючи одночасно реалізм форм та їх абстрактний зміст [7].

Рис. 1. Творчі роботи художників творчого напрямку супрематизм

Знайдені К. Малевичем, композиційні і формоутворюючі принципи, були відображені в теоретичних роботах: маніфестах, трактатах, статтях. Аналіз теоретичної спадщини автора і співвідношення його з творчими роботами, дають широку базу для аналізу принципів стилеутворення і проектних методів реалізації. В маніфестах образотворчі засоби визначаються Малевичем не як предметні, а як модульні, для загальних і конкретних завдань формоутворення. Будь-яка деталізація, прив'язка до формальних засобів і систем обмежень звужує потенціал розвитку принципів супрематизму [3, 4].

В композиції супрематичних картин взаємодії кольору і форми можливі в широкому діапазоні значень, що має межі самостійності кольору, як засобу композиції з універсально-світловою гармонією. Відмінна риса супрематичного експерименту полягала в тому, щоб сформувати нове бачення засобами художніх експериментів, використовуючи принципи супрематизму, які виявлялись в свободі взаємодії між формою і кольором, врівноваженістю поверхні, балансі площин, енергетичній майстерності, нематеріальності [5].

Супрематичні теми перемістилися в дизайн, вибудований концепціями розвитку і логікою обмеження образотворчих засобів. Представники супрематизму створювали логічно впорядковані конструкції, що були засновані на пошуках раціональної організації форм в архітектурі, декоративно-прикладному мистецтві, інтер'єрах громадських просторів, плакатах. Також розроблялись ескізи для виготовлення одягу та аксесуарів, що стало

першим кроком переходу з живопису до дизайну. Супрематизм закликав посилити ініціативу форм, контурів, кольорів [4, 6, 11].

Використання супрематичних принципів стилеутворення: простих геометричних форм, чистих площин, зміщення обсягів і їх поєднання в просторі, при проектуванні костюма, утворює якісно нові структури формоутворення, в яких основною рисою стають елементи концепції авангардних стильових напрямків. В сучасний дизайн вони принесли заперечення традицій, експериментальний пошук нових форм і шляхів гармонізації естетичної форми засобами організації простору, ритму і часу [10].

Чистота форми створена за законами гармонії з естетики супрематизму, з використанням принципів формоутворення живопису, надихала учнів К. Малевича реалізувати його ідеї на практиці, які виявилися затребуваними свого часу в архітектурі, промисловому дизайні і моді [5].

Застосування мови супрематизму і технологічних можливостей сучасних матеріалів радикально розширило можливості дизайну інтер'єру та архітектури (Фрека Ллойда Райта, Заха Хадід). Експерименти Малевича в проектуванні одягу є джерелом натхнення для створення нових образів в світі моди, тому в процесі проектування нових моделей японський дизайнер Й. Ямамото використовував у своїй колекції жіночого одягу ідейно-пластичні методи формоутворення супрематизму в створенні нових естетичних образів [10,12].

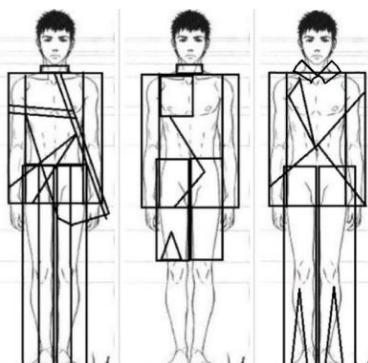

Рис. 2. Базові знаки-символи колекції.

Провідна ситуативна форма	Вид застіжки		Надлишок розміщення ґудзиків	Варіанти художньо-конструктивних ліній		Вид горловини
	ґудзики	Застібка-блискавка				
[Diagram of a trapezoidal shape]	[Diagram of a buttoned placket]	[Diagram of a zipper placket]	[Diagram of a button placement]	[Diagram of a neckline line]	[Diagram of a neckline line]	[Diagram of a neckline]
	[Diagram of a buttoned placket]	[Diagram of a zipper placket]	[Diagram of a button placement]	[Diagram of a neckline line]	[Diagram of a neckline line]	[Diagram of a neckline]
[Diagram of a rectangular shape]	[Diagram of a buttoned placket]	[Diagram of a zipper placket]	[Diagram of a button placement]	[Diagram of a neckline line]	[Diagram of a neckline line]	[Diagram of a neckline]
	[Diagram of a buttoned placket]	[Diagram of a zipper placket]	[Diagram of a button placement]	[Diagram of a neckline line]	[Diagram of a neckline line]	[Diagram of a neckline]

Рис. 3. Матриця морфологічного аналізу побудови колекції

В процесі дизайн-проекування сучасної колекції молодіжного одягу були використані художньо-композиційні характеристики творчого напрямку супрематизм, принципи стилеутворення і формоутворення, а візуальні порівняння елементів картин Малевича, аналіз взаємодії кольору та форми елементів в закритому просторі, допомогли отримати різноманітні варіанти асортименту чоловічого одягу в авангардному стилі [8].

Використовуючи принципи системного підходу і творчого мислення в проектуванні сучасного одягу, для дослідження елементів супрематичних картин було використано системно-структурний аналіз аналогів. Результатом аналізу геометричних елементів і їх комбінації в картинах стали отримані базові знаки-символи моделей проєктованої молодіжної колекції [8]. (рис.2)

Отримані геометричні форми у поєднанні між собою та варіаціями актуальної кольорової гами, за допомогою використання комбінаторного методу, надають необмежену кількість аналогових рішень, що сприяє різноманітності асортиментного ряду моделей одягу різного призначення.

Для отримання естетичного зовнішнього вигляду форми необхідно є гармонізація внутрішнього наповнення і її відображення. Зовнішня виразність виробу досягається за рахунок художньо-композиційних характеристик: геометричних характеристик форми, орієнтації в просторі, кольору, фактури, членування, ритму, пропорцій, рівноваги. Використовуючи метод морфологічного аналізу та принципи гармонізації зовнішньої і внутрішньої форми, які досягалися використанням комбінаторного методу і трансформації елементів формоутворення,

була отримана матриця проєктованої колекції чоловічого одягу. (рис.3)

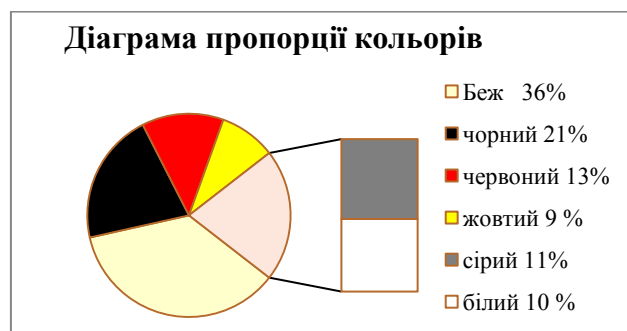

Рис. 4. Діаграма пропорцій кольорової гама в картинах Малевича

Дослідження кольорової гама в творах Малевича надало можливість, на основі візуального аналізу ряду художніх робіт, виявлення пропорційних співвідношень, використовуваних колірних рішень, що були дуже важливі в ідеологічному існуванні самого стилю супрематизм. Представники цього напрямку, в своїх творчих композиціях, колір висували на перший план, як емоційну складову естетичного сприйняття форми (рис.4). Порівняльно-візуальний аналіз колірної гама перспективних напрямків моди і колірних поєднань творчих робіт Малевича, в поєднанні з результатами соціологічним досліджень споживчого попиту, дали можливість визначити колірне рішення колекції, яке відповідає всім вимогам дизайну молодіжного чоловічого одягу. (рис.5)

Рис. 5. Ескізний проєкт колекції сучасного молодіжного одягу (студентка Балан О.І.)

Спроекована колекція молодіжного чоловічого одягу була виконана із натуральних тканин, що підтверджує її актуальність і відповідність вимогам потенційних

споживачів. Колекція молодіжного одягу була представлена на міжнародному конкурсі «Печерські каштани», який проходив в Україні в 2019 р.. (рис.8)

Рис. 8. Колекції сучасного молодіжного чоловічого одягу (студентка Балан О.І.)

«Супрематизм» Малевича є частиною художньої культури і асимілювався в проектну діяльність як джерело нових ідей і принципів сучасного формоутворення. На основі аналізу, синтезу і трансформації отриманих даних, в процесі проведених наукових досліджень, виконана в матеріалі колекція сучасного молодіжного одягу. Пропонована колекція синтезувала в собі тенденції заперечення традицій академізму в творчих працях художників напряму «Супрематизм», а також експериментальний пошук нових рішень в проектуванні сучасного одягу для чоловіків.

Висновки. Незвичність геометричних форм, притаманна стилю супрематизм, дослідження стилеутворення та формоутворення авангардних стильових напрямів, дали основу для їх комбінування та трансформації в

молодіжному костюмі, який набуває сучасних, актуальних форм. Використання принципів поєднання простих форм супрематизму Малевича в сучасному проектуванні одягу, сприяє еволюції мови формоутворення, новим яскравим експериментам з формами та кольорами в дизайні. Стиль «Супрематизм» надихає на створення простого, але в той же час, незвичного одягу, визначає, що мода йде вперед зберігаючи естетичні та культурні здобутки. Саме геометричні елементи, оригінальні членування форми та незвичні поєднання кольорів використовуються як основна ідея проектованої колекції з покращеними естетичними показниками, що можливе для використання в подальших наукових дослідженнях дизайн-проектування перспективних колекцій молодіжного одягу різноманітного призначення.

ЛІТЕРАТУРА

1. Аксенова М. Мода и стиль/М. Аксенова, Т. Евсеева, А. Чернова – М.: Мир энциклопедий Аванта+, 2008. – 476 с.
2. Быгачевская Т. Н. Искусство художественного авангарда XX века как фактор формообразования в дизайне: Теоретические концепции и проблемы интерпретации: дис. ... доктора искусствовед.: 17.00.06/Быгачевская Тамара Никифоровна. – М.: 2005. – 338 с.
3. Вострикова О.В. Искусство костюма в контексте социально-культурного развития России первой четверти двадцатого века.: дис. ... кандидата искусствовед.:17.00.04/Вострикова Оксана Валерьевна. – М.: 2004. – 188 с.
4. Жадова Л.А. О теории советского дизайна 20-х годов//Вопросы технической эстетики. 1968. Вып. 1. С. 34-38.
5. Желондиевская Л.В. Супрематический орден Малевича (в аспекте проектной концепции)/Л.В. Желондиевская, В.Е. Барышева//Классика в искусстве сквозь века, Спб., 2015. – С.172-180.
6. Липская В.М. Костюм в системе культуры (философско-культурологический анализ): автореферат дис. доктора философии. наук.: 24.00.01/Липская Влада Михайловна. – Санкт-Петербург: 2012. – 32 с.
7. Малевич К. Черный квадрат. СПб: Азбука, 2001. – 567 с.
8. Николаева Т.В. Тектоника формообразования костюма: Начальный учебник. 2-е вид., перераб. та доповн./Т.В. Николаева – К.: Артстей, 2008. – 340 с.
9. Николаева Т.В. Комплексне дизайн-проектування: навч. посіб./Т.В. Николаева, Т.І. Николаева, А.І. Баранова. – Київ: КНУТД, 2018. – 256 с.
10. Сидоренко В. Ф. Эстетика проектного творчества. Тождество, целесообразность и хаос//Проблемы дизайна – 5: Сб. ст./НИИ теории и истории изобр. Искусств Рос. акад. художеств; Отв. Ред. В. Р. Аронов. М: Артпроект, 2009., С. 28-48.
11. Fiell Ch., Fiell P. Designing the 21st Century. Koln: Taschen, 2005. – 349 p.
12. VOGUE [Электронный ресурс]. - Режим доступа: <http://www.vogue.com>.

REFERENCES

1. Aksenova M., Evseeva T., Chernova A. Fashion & Style. Moscow: Avanta+, 2008. – 476 p.
2. Byitachevskaya T.N. The Art of Artistic Avant-Garde of the 20th Century as a Factor of Formation in Design: Theoretical Concepts and Problems of Interpretation. Doctor's of Arts. Moscow: 2005. – 338 p.
3. Vostrikova O.V. Costume art in the context of socio-cultural development of Russia in the first quarter of the twentieth century. Candidat's of Arts. Moscow: 2004. – 188 p.
4. Zhadova L.A. On the theory of Soviet design of the 20s//Voprosyi tehnichekskoy estetiki, 1968, №1, P. 34-38.
5. Zhelondievskaya L.V., Baryisheva V.E. (2015). The Suprematist Order of Malevich (in the aspect of the design concept)//Klassika v iskusstve skvoz veka, Сpb., 2015. P. 172-180.
6. Lipskaya V.M. Costume in the cultural system (philosophical and cultural analysis). Extended abstract of Doctor's philosophical sciences. Saint Petersburg: Сpb., 2012. – 32 p.
7. Malevich K. Black square. Saint Petersburg: Сpb., Azbuka, 2001. – 567 p.
8. Nikolaieva T.V. Costume formation tectonics. 2nd, rev., enl. Kyiv: Aristey, 2008. – 340 p.
9. Nikolaieva T.V., Nikolaieva T.I., Baranova A.I. Complex design design. Kyiv: KNUTD, 2018. – 256 p.
10. Sidorenko V.F. Aesthetics of design creativity. Identity, Expediency and Chaos//Problemyi dizayna, № 5, Moscow: Artproekt, 2009., P. 28-48.

Transformation of stylish directions of 20 years of the xx century in designing modern clothing in order to harmonize their properties A. I. Baranova, T. V. Nikolaeva, T. I. Nikolaeva, O. I. Balan

Abstract. The article is devoted to determining the aesthetic and functional parameters of modern clothing collections based on the study of the artistic and compositional characteristics of style trends of the 20s of the XX century. The article examines and analyzes the process of constructing harmonizing principles for the formation of form and color in the work of K. Malevich and the possibility of using the results obtained in the design of modern clothes with improved aesthetic properties. He used a systematic approach, and the principles of innovative design of modern clothes determined the patterns of using the artistic and compositional characteristics of the creative direction "Suprematism" in the design of modern clothes for young people, a draft of a promising collection with improved aesthetic and ergonomic characteristics was proposed.

Keywords: design, suprematism, harmony of colors, geometric shapes, shaping.